



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Sol Triplex In Eodem Universo**

**Hermann, Amand**

**Sultzbaci, 1676**

Secunda. Quid, & quotuplex sit Demonstratio?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

quo oppressit Socratem, nimirum: quâ viâ investigabis Socrates id quod ignoras? si enim scis, non scis de novo; si non frustra laboras, quia et si occurrat non cognosces, quia non investigamus, id quod ex toto ignoramus, sed quod ex parte ignoramus, & ex parte cognoscimus, id est confusè.

**Instatur:** Si illa cognitio, sive clara, sive obscura fieret ex alia præexistente, ista fieret iterum ex alia, & sic in infinitum, sed processus talis omnino est cavendus, ergò. R. negando sequelam ma. quia datur status in cognitione sensitiva, quæ non prærequirit aliam sensitivam, vel intellectivam, & ratio, quia sensitiva habet sua objecta sibi proportionata, & intimè præsentia, secus est de intellectu, qui dependet à sensu pro hoc statu. Deinde intellectus, quia est discursivus, potest unum cognoscere per aliud, aliud est de sensu, qui non discurret.

**Urgetur.** Sicut se habet sensus ad sensibilia, ita intellectus se habet ad intelligibilia, sed intellectus prærequirit aliam cognitionem, ergò etiam sensus & consequenter non evitabitur processus. R. dist. ma. Quoad aliqua concedo, quoad omnia nego, & concessa mi. nego consequentiam. Unde tantum verum est, quod sicut sensus cognoscit sensibile, ita intellectus cognoscit intelligibile, & sicut una refertur in objectum prius ostensum, ita & altera, & in hoc est paritas, in alio tamen est disparitas, nempe quod intellectus discurret, sensus minimè, intellectus dependet à sensu, sensus non tamen e contra.

**IV.** **Dico 3.** *Omnis nostra cognitio intellectiva de rebus materialibus sit à præexistente cognitione sensitiva.* Hæc de se patet & Probatur: Quia idèd cæcus colorem sibi præsentem non intelligit, quia sensus non percipit, & hoc idèd, quia alligari sumus sensibus pro hoc statu viæ, à quibus intellectus dependet in operando.

**V.** **Dices:** Entia Rationis, negationes, privationes, relationes cognoscuntur ab intellectu; ergò omnis nostra cognitio intellectiva non dependet à sensibus. R. dist. ant. non cognoscuntur à sensibus directè, concedo, occasionalitèr, in quantum videlicet cognoscuntur fundamenta eorum, quod sufficit, nego, unde non est necesse, ut omnis cognitio dependeat à sensibus, ita ut illa, quæ cognoscit intellectus, cognoscat directè semper, sed sufficit, quòd vel directè vel indirectè & occasionalitèr.

## QUÆSTIO II.

*Quid & quotuplex sit Demonstratio?*

**I.** Aristoteles duas assignavit hîc cap. 2. Demonstrationis definitiones; Prima est, quòd sit *Syllogismus faciens scire*, & hæc definitio est desumpta ex fine demonstrationis, nam finis demonstrationis est generare scientiam. Secunda est, quòd demonstratio sit *Syllogismus constans præmissis primis, veris, immediatis, notioribus, prioribus causisq; conclusionis*. Circa quas definitiones nonnulli difficultatem movent, an sint bonæ? ad quod resolutivè

**Dico I.** *Utramq; definitionem bonam esse.* Hanc pauci inficiabuntur: & Probatur de prima: quia omni & soli competit: quod probatur etiam secundam, & confirmat communis Peripateticorum consensus. Unde eam explico per singulas partes; Tò *Syllogismus* ponitur loco generis, in quo convenit cum Topico & Sophistici, & per alias particulas ab iisdem differt: dicitur *verus*, quia, ut inquit Scotus, quòd scitur in demonstratione est verum, sed verum non potest sciri nisi ex vero, licet etenim ex falso aliquis syllogizare possit, & etiam licet aliquando ex falsis sequatur verum, non sequitur tamen veluti à sua causa, sed merè contingentèr ratio. ne materiæ nempe; fallitas etenim nunquam est causa veritatis. Additur *primis & immediatis*, quæ pro synonymis accipiuntur, ita ut sensus sit, quod præmissæ debeant esse primæ & immediatæ, hoc est quòd debeant esse indemonstrabiles à priori, & hoc formalitèr, vel virtualitèr: formalitèr autem dicitur aliqua propositio indemonstrabilis, quando revera non est dabilis aliqua propositio, per quam à priori demonstretur, talis propositio est ista, homo est animal rationale; virtualitèr indemonstrabilis est illa, quando à priori quidem posset demonstrari, sed quia jam eam demonstravit ante, & ipsius recordatur, vocatur indemonstrabilis virtualitèr: Quod autem utraq; hæc indemonstrabilitas sufficiat, patet ex Philosopho I. Topicorum, ubi ait: demonstracionem esse ex primis veris, aut ex iis, quæ immediatè deducuntur ex primis & veris. Dicitur *notioribus prioribus*: id est, quòd præmissæ debeant esse notiores & priores, notiores quidem, quia dependent à notitia præmissarum devenitur ad notitiam conclusionis, ita ut non possimus cognoscere conclusionem, nisi illæ prius cognoscantur, possumus verò eas cognoscere, quamvis nesciremus conclusionem, quotiescunq; autem aliquid nequit cognosci nisi aliud cognoscatur, illud aliud verò potest cognosci, tunc illud dicitur notius esse, quia est facilius cognoscibile, quare inquit Doctor hîc, si aliquid sit minus notum, vel equalitèr notum, non faciunt scientiam de ignoto: priores verò esse debent, quia ex iis procedimus ad conclusionem. Dicitur deniq; *causis conclusionis*, quia rem scire, est rem per causam cognoscere, adeoq; cum sciamus conclusionem per præmissas, præmissæ debent esse causæ conclusionis.

**Dices:** Hanc particulam superflue vel illam, quòd debeant esse priores, quia omnis causa est prior suo effectu; ergò non erit bona. R. negando ant. quia ponuntur majoris claritatis gratiâ, quia Philosophus non proposuit eam veluti omnimodè rigorosam, sed tanquam explicativam naturæ demonstrationis, & hæc pro prima parte tituli.

**Circa secundam tituli partem sciendum,** ipsum Aristotelem demonstrationem divisisse in demonstrationem *propter quid*, seu à priori, & demonstrationem *quia*, seu à posteriori. Demonstratio *propter quid*, seu à priori est, cum aliquid demonstramus per causam, ut existentiam lucis per solem; vel per quasi causam, ut æternitatem Dei per illius immutabilitatem, aut voluntatem per intellectum, & in homine admirabi-

mirabilitatem, per animal rationale deducimus. Unde ad demonstrationem nobis & pro nostro statu sufficit, ut secundum rationem nostram unum sit causa, vel quasi causa alterius, ita scilicet, quod ista duo sic se habeant, quod si aliquam causam vel quasi causam haberet, haberet illud aliud pro causa. Demonstratio *Quia*, seu à posteriori, quæ etiam nonnunquam à signo dicitur, est, cum ex effectu, vel quasi effectu probatur existentia causæ, ut solem per lucem, immutabilitatem Dei per æternitatem, intellectum per voluntatem, & animal rationale per admirativum &c. Unde notandum per demonstrationem *propter quid*, seu à priori & à causa per causam non debere intelligi tantummodò causam Physicam moralem, vel Metaphysicam, sed etiam in cognoscendo, ut dixi: per demonstrationem verò *Quia*, seu à posteriori & ab effectu debere intelligi à posteriori *negativè* scilicet omnem eam quæ non est à priori, alioquin hæc: *Omnis equus est animal hinnibile, Bucephalus est equus; ergo est animal hinnibile*, sub neutro membro contineretur, cum nec à priori sit, nec à posteriori & sic de aliis.

Controvertitur tamen inter Authores, an hæc divisio sit bona & adæquata, ita ut demonstratio à priori & posteriori specie distinguantur? Circa quam materiam duplex est sententia: Prima dicit demonstrationem *propter quid* esse veram demonstrationem, non tamen *Quia*. Ita sentit Simplicius, Mauritijs, Complut. Conimb. Secunda asserit tam demonstrationem *propter quid*, quam *Quia*, veras esse demonstrationes, easq; specie distinctas. Ita Scotus, Mastrus, Compl. Rubius, Joan. à S. Tho. &c. cum quâ

V. *Dico 2. Divisio demonstrationis in Propter quid & quia, vera est & adæquata, ita quod Quia sit specie distincta à Propter quid.* Ita Authores pro secunda sententia citati & plures alii.

Probatur prima pars: Quia omnis demonstratio, vel est per causam, vel per effectum, seu per quasi causam, & quasi effectum, ita ut comprehendat omne, quod non est per causam; si primum est demonstratio *Propter quid*; si secundum est *Quia*, ergò demonstratio adæquate dividitur in præallegata membra. Probatur adhuc si non esset bona divisio maxime: Quia demonstratio *Quia* non esset vera demonstratio, sed hæc est, ergò ma. est adversa; probatur mi. Si demonstratio *Quia* non esset vera demonstratio, non posset de Deo haberi scientia: sed de Deo habetur scientia, ergò. Probatur sequela: quia Deus à priori demonstrari non potest, sed à posteriori tantum, scilicet per effectus & res ab ipso productas.

Probatur secunda pars primò Authoritate Aristotelis, qui 1. Post. t. 42. & 2. Post. t. 25. duplicem scientiam assignat, *Quia & propter quid*. Secundò, quia 1. post. t. 30. Aristoteles loquitur de demonstratione *Quia* tanquam de distincta à *Propter quid*; ergò est specie distincta, quod ulterius probatur: quia demonstratio *Propter quid* procedit ex immediatis & adæquatis causis, *Quia non sic*, sed tantum ab effectu; ergò cum ex diversis procedant

F. Avandæ Hermann Logica.

principiis specie distinguentur, Sed Contra Conclusionem.

Opponitur etiam autoritas Aristotelis 1. Post. cap. 2. ubi dicit: *Scire, esse rem per causam cognoscere*, sed demonstratio *Quia* non datur per causam; ergò non est vera demonstratio, quod Confirmatur, quia Aristoteles demonstrationem *Propter quid* simpliciter tantum vocat & appellat demonstrationem, ergò. Aristotelem ibi tantum scientiam perfectissimam definivisse, non verò in communi, alioquin sibi contradiceret, cum postmodum demonstrationem dividat in *Propter quid & quia*. Ad Confirmationem, concedo libenter, quod ita vocetur, quia est perfectissima, ex hoc tamen non sequitur, quod demonstratio *Quia* sit nulla, & *Propter quid sit sola*, sicut Deus dicitur Ens simpliciter, per hoc tamen non excluduntur creatura à ratione entis similiter substantia ab Aristotele vocatur simpliciter ens, per hoc tamen non dicitur accidens non esse quoq; ens, licet creatura non sit tam perfecta sicut Deus, & accidens sicut substantia.

VI. *Explicatur Aristoteles.*

### QUÆSTIO III.

De Præcognitionibus & Præcognitionibus.

Quamvis hæc quæstio in priori disputatione examinanda fuisset, utpote quia communis est omnibus Syllogismis, nihilominus cum communi hæc eam specialiter pertractabo, sic etenim jam obtinuit usus. Quia ergò omnis cognitio intellectiva, ut dixi quæstione prima, five sit comparata proprio Marte, five mediò Magistrò sit ex præcognitione aliqua, unde hæc quæram, quotnam sint præcognitiones & quot præcognita? per præcognitionem autem nihil aliud intelligo, quam notitiam illam, quæ prærequiritur ad demonstrationem, & per Præcognita illa, de quibus necesse est habere cognitionem. Unde ante Resolutionem

Notandum, de subiecto conclusionis quinque quæstiones fieri posse, verbi gratiâ, de homine: Primò, quid significetur per nomen *homo*, & est quæstio, *quid nominis?* ad quam respondetur, quod natura humana: secunda, quæ quæritur *an sit* (id est objectivè) vel ut vult Scotus hæc quæst. 4. *quia est?* tertia: *quid?* & est quæstio, *quid rei?* ad quam respondetur, esse *animal rationale*; quarta *qualis sit?* & respondetur per passionem, *quod sit risibile*; quinta, quæ quæritur *propter quid sit*, scilicet *risibile?* & respondetur propterea, quod sit animal rationale; Advertendum tamen, quæstionem, *quid nominis*, reduci ad quæstionem, *quid rei*, & sic in universo non sunt nisi quatuor quæstiones de re, harum autem quæstionum duæ præcognoscendæ sunt ante conclusionem, nimiram quid sit & an sit? & duæ postmodum per conclusionem cognoscuntur. Itaq;

II. *De subiecto conclusionis quinque quæstiones fieri possunt.*

Dico I. Tria de necessitate præcognoscenda sunt ante conclusionem demonstrativam, subiectum scilicet, passio seu prædicatum, & dignitas, seu præmissa. Ita Scotus 1. post. q. 4. Aristoteles & communis. Probatur: ut demonstrarem aliquid de aliquo scientificè, debeo præscire illud de quo

III. *Tria debent præcognoscere.*

Q 2 demon-